

ΝΕΟΣ
ΕΛΛΗΝΟΜΗΜΩΝ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩΝ

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

LIBRAIRIE ET IMPRIMERIE

CI-DEVANT

E. J. BRILL.

LEIDE — 1904.

Ε.γ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

φίαι αἱ εἰλημμένοιαι ἐξ ἑλληνικῶν κωδικῶν τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ταυρίνου τῷ 1901, δύο ἔτη πρὸ τῆς μοιραίας πυρκαϊᾶς.

Κατὰ ταῦτα τὰ ἐπιτευχθέντα ἐντὸς χρόνου βραχυτάτου εἶνε πολὺ τι πλέον ἢ εὐδαιμόνος ἀπαρχὴ ἐγχειρήματος, εἰς ὃ πάντες οἱ φίλοι τῆς χριστιανικῆς τέχνης καὶ τοῦ μεσαιωνικοῦ ἑλληνισμοῦ ὀφείλουσι νὰ εὐχρηθῶσιν ἀπὸ μέσης καρδίας πλήρη ἐπιτυχίαν.

A. Debidour Le général Fabvier, sa vie militaire et politique. Avec un portrait en héliogravure. Paris. Librairie Plon. 1904. Εἰς 8ον. σ. III, 520.

Οὔτε τὴν ἀνάλυσιν τῆς σπουδαίας ταύτης συγγραφῆς, ἣν ἄλλως διὰ μακρῶν ἐπεχείρησαν δύο ἤδη ἑλληνικά φύλλα, τὸ Ἄστὺ καὶ ἡ Νεῖα Ἡμέρα, οὔτε κἀν ἐκτενῆ αὐτῆς βιβλιοκρισίαν ἐπιβάλλομαι νὰ γράψω ἐνταῦθα. Θεωρῶ δ' ἀπλῶς καθῆκον νὰγγεῖλω βραχίως καὶ διὰ τοῦ Νέου Ἑλληνομνημονος τὴν ἐκδοσιν τοῦ περισπουδάστου τούτου ἔργου, δι' οὗ ἱστορικός πεπειραμένος, οἷος ὁ κ. Debidour, μετὰ μακρὰς ἐρεῦνας ἀνέλαβε νὰ ἐξεικονίσῃ τὸν βίον ἀνδρὸς, ὅστις εἶνε οὐχ ἥττον προσφιλες εἰς τοὺς Ἕλληνας ἢ εἰς τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ Γάλλους. Ὅρθως ὁ συγγραφεὺς λέγει προλογιζόμενος· « Προτίθεμαι νὰ διαγράψω ἐν λεπτομερείᾳ τὸν στρατιωτικὸν καὶ πολιτικὸν βίον ἀνδρὸς μεγαθύμου, οὗ τὸ ὄνομα, δημοκρηδῆς ὄν καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην πρὸ ἐβδομήκοντα καὶ πέντε ἐτῶν, δὲν εἶνε ἱκανῶς γνωστὸν ἐν ταῖς καθ' ἡμᾶς ἡμέραις ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ πατρίδι. Ὁ στρατηγὸς Φαβιέρος, στρατιώτης ἥρωικός, ἀλλ' ἀφανῆς, τῆς πρώτης αὐτοκρατορίας, ἀπίθη περιφανῆς ἔνεκα τοῦ νομοταγοῦς θάρρους, μεθ' οὗ ὑπερημύνθη τῶν δημοσίων ἐλευθεριῶν ἐπὶ τῆς παλινρθώσεως, καὶ ἰδίως ἔνεκα τῆς ἱπποτικῆς συνδρομῆς ἣν παρέσχεν ὡς ἰθελοντῆς εἰς τὸν ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας. Αἱ στρατιωτικαὶ ἀρχαὶ αἷ ἤρξεν ἐπὶ τῆς μοναρχίας τοῦ Ἰουλίου καὶ ἡ βουλευτικὴ δρᾶσις ἦτις ἐπεφυλάχθη αὐτῷ κατὰ τὸ γῆρας δὲν ἤγαγον εἰς ἐκπτώσιν τῆς μεγάλης αὐτοῦ φήμης. Καὶ δὲν ὑπῆρξε μὲν στρατηγὸς δαιμόνιος καὶ ὑπέροχος, οὐδὲ ρήτωρ ὑψιπέτης, ἀλλ' ὑπῆρξε τοῦλάχιστον ἡ ἀγνωσύμη ἐνσάρκωσις τῆς γαλλικῆς φιλοπατρίας καὶ τιμῆς. Ἡ δ' ἐπισταμένη μελέτη, ἣν ἀφιερῶναι εἰς αὐτὸν, εἶνε ὀφειλόμενον δεῖγμα σεβασμοῦ, δι' οὗ γεραίρω τὴν μνήμην αὐτοῦ. Εἶθε δὲ νὰ χρησιμεύσῃ καὶ ὡς δίδαγμα βῶστικὸν καὶ γόνιμον εἰς τὴν παροῦσαν γενεάν ».

Ἄλλ' ἢ πρὸς τὴν μνήμην τοῦ Φαβιέρου εὐλάβεια δὲν ἤγαγε τὸν συγγραφεὰ εἰς ἀπλῶς ρητορικὴν ἐπίδειξιν τῶν πεπραγμένων ὑπὸ τοῦ βιογραφουμένου ἀνδρός. Ἀπ' ἐναντίας δ' ἠθέλησε νὰ ἐμβαθύνῃ εἰς πολυμόχθους ἀρχειακὰς ἐρεῦνας πρὸς διαφώτισιν τῶν στρατιωτικῶν αὐτοῦ ἀθλῶν καὶ τοῦ πολιτικοῦ βίου. Εἶπερ τις δὲ καὶ ἄλλος εἶχεν εὐφυῶς πρὸς μελέτην τῶν κατὰ τὸν βίον ἀνδρός συνδεομένου πρὸς τε τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα ὁ κ. Debidour, ὅστις τὰς δύο ταύτας χώρας εἶχεν ἤδη καταστήσει ἀντικείμενον τῶν προτέρων αὐτοῦ ἐρευνῶν, πολλὰ μὲν ἀπὸ τοῦ 1877 γράψας περὶ τῆς γαλλικῆς ἱστορίας καὶ τῶν πηγῶν αὐτῆς, ἐν οἷς καὶ τρία συγγράμματα βραβευθέντα ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς ἀκαδημίας, δις δὲ ἀσχοληθεὶς περὶ τὴν αὐτοκράτειραν Θεοδώραν (De Theodora, Justiniani Augusti uxore. Ἐν Παρισίοις. 1877. - L'impératrice Théodora. Ἐν Παρισίοις. 1885).

Τὸ εἰς τὸν Φαβιέρον ὡς φιλέλληνα καὶ τὴν ἐν Ἑλλάδι δράσιν αὐτοῦ ἀναφερόμενον μέρος τῆς προκειμένης συγγραφῆς πληροὶ ἑκατὸν πεντήκοντα ὅλας σελίδας (σ. 250 - 400) καὶ διαιρεῖται εἰς τὰ ἐξῆς κεφάλαια· α' (X) Αἱ ἀπαρχαὶ τοῦ φιλέλληνος ἀπὸ Δεκεμβρίου 1823 μέχρις Ἰουλίου 1825· β' (XI) Αἱ φαρτρίαὶ ἐν Ἑλλάδι. Στρατεία εἰς Εὐβοίαν. Ἀπὸ Ἰουλίου 1825 μέχρις Ἀπριλίου 1826· γ' (XII) Ἡ στρατεία τῆς Χίου. Ἀπὸ Ἰουνίου 1827 μέχρι Μαρτίου 1828· δ' (XIII) Φαβιέρος καὶ Καποδίστριας. Ἀπὸ Μαρτίου 1828 μέχρι Μαΐου 1829.

Πρὸς συγγραφήν τῶν κεφαλαίων τούτων ὁ Γαλάτης ἱστοριογράφος δὲν περιορίσθη εἰς τὰ διάφορα περὶ τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ἑλληνικά τε καὶ ξένα δημοσιεύματα, συμπεριλαμβανομένων τῶν παρ' Ἑλλήσι περὶ τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ κατὰ τὸν ἱερόν ἀγῶνα ἱστορηθέντων ὑπὸ τοῦ Χρήστου Βυζαντίου (Ἐν Ἀθήναις. 1837), τοῦ Χρυσανθοπούλου (Ἐν Ἀθήναις. 1841) καὶ τῶν δύο Ἀωνόμων τῶν γραψάντων τὴν Περιλήψιν τῶν συμβάντων τοῦ τακτικοῦ σώματος (Ἐν Ναυπλίῳ. 1841) καὶ τὸ φυλλάδιον Οἱ κατὰ τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους ἀγῶνες τοῦ τακτικοῦ σώματος (Ἐν Ἀθήναις. 1865). Πλείστη δ' ὑπῆρχεν ἐν τε Παρισίοις καὶ ἐν Ἀθήναις ἀνεκδοτος ἀρχειακὴ ὕλη, ἣν οὐχ ἤττον τῶν ἐντύπων δημοσιευμάτων εὐσυνειδήτως ἐμελέτησεν ὁ συγγραφεὺς. Καὶ ἡ μὲν ἐν Παρισίοις, συνισταμένη εἰς δημόσια γράμματα καὶ ιδιόγραφα τοῦ Φαβιέρου, ἐναπέ-

κειτο τοῦτο μὲν ἐν δημοσίοις ἀρχείοις, τοῦτο δ' ἐν τῇ ἀλληλογραφίᾳ καὶ ἄλλοις ἐγγράφοις τοῦ φιλελλήνου, ἅτινα προθύμως ἔθηκαν εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ συγγραφέως ὁ υἱὸς τοῦ στρατηγοῦ κ. Εὐγένιος Φαβιέρος καὶ ὁ ἕγγονος αὐτοῦ κ. Ἐδουάρδος Φαβιέρος, οὐ τὸν ζῆλον πρὸς διαφώτισιν τῶν κατὰ τὸν περὶφανῆ αὐτοῦ πάππον εἶχον κἀγὼ τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἴδω ἐκ τοῦ πλησίον κατὰ τὴν πρό τιμων ἐτῶν ἐπιδημίαν αὐτοῦ ἐν Ἀθήναις. Τὰ δὲ παρ' ἡμῖν ἀποκείμενα ἐγγραφα τὰναφερόμενα εἰς τὸν Φαβιέρον πλὴν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1642 κώδικος τῆς Ἐθνικῆς βιβλιοθήκης, δωρηθέντος εἰς αὐτὴν ὑπὸ τοῦ μαρκίωνος de Queux de Saint-Hilaire καὶ περιέχοντος φάκελον ἐπιστολῶν καὶ σημειώσεων Ἑσπερίων φιλελλήνων διαφόρων αἰώνων, ἐν αἷς καὶ γράμματα τοῦ Γάλλου στρατηγοῦ Roche περὶ τῶν ἐλληνικῶν πραγμάτων κατὰ τὰ ἔτη 1825 καὶ 1826, εἶνε πλείστα ὅσα ἐγγραφα σωζόμενα ἐν τῷ ἀρχεῖῳ τῆς Ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρείας. Τούτων λαβῶν γνῶσιν δι' ἐμοῦ ὁ κ. Debidour μετὰ πολλοῦ τοῦ ζήλου, συνεπιλαβομένου καὶ τοῦ κ. Εὐγενίου Φαβιέρου, ἐφρόντισε περὶ τῆς ἀντιγραφῆς καὶ ἀνθολογήσεως αὐτῶν ὑπὸ τοῦ κ. Χαρ. Ἀννίνου, ὃν ὑπέδειξα ὡς ἀρμοδιώτατον ἕνεκα τῆς ὑπ' αὐτοῦ συγγραφῆς τῆς περὶ τῶν Φιλελλήνων τοῦ 1821 μονογραφίας τῆς δημοσιευθείσης τῷ 1897 ἐν διαφόροις ἀρθροῖς τοῦ Ἄστειως, ἣν ἐπ' ἴσης ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν ὁ συγγραφεὺς τοῦ προκειμένου βιβλίου.

Ἐπὶ τοιούτων βάσειων στηριχθεῖσα ἡ συγγραφή τοῦ Γαλάτου ἱστοριογράφου ἀπέβη ἕνεκα τῆς διακρινούσης αὐτὸν σαφηνείας, ἀμεροληψίας καὶ περὶ τὸ συναρμολογεῖν τὰ γεγονότα τέχνης οὐ μόνον μελέτημα ἐξικριέτως πλούσιον περὶ τοῦ καθ' ὅλου βίου τοῦ Φαβιέρου, ἀλλὰ καὶ ἐξιστόρησις εἰδικωτάτη τῶν περὶ τῆς δράσεως αὐτοῦ ἐν Ἑλλάδι. Ὑπερακοντιζει δὲ μεγάλως τὸ ἐν Nancy τῷ 1858 ἐκδοθὲν φυλλάδιον τοῦ Mezières τὸ φερὸν ἐπιγραφὴν *Le général Fabvier en Grèce* καὶ εἶνε καθ' ὅλου ἀξία πολλοῦ λόγου συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως καὶ τῶν ἐπεισοδίων ἐκείνων τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος, ὧν συμμετέσχεν ὁ ἐκ Γαλλίας φιλέλληνας.